

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У статті здійснено теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та результатів анкетування працівників Державної пенітенціарної служби у Волинській області щодо сучасного стану підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. З'ясовано, в яких саме навчальних закладах повинна здійснюватись підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України та вивченню яких дисциплін слід віддавати перевагу в процесі їх навчання. Визначено шляхи вдосконалення професійної підготовки зазначених фахівців.

Ключові слова: підготовка, майбутній юрист, професійна діяльність, пенітенціарна система, анкетування.

Основними умовами, які нині визначають напрями модернізації сучасної української освіти, є самореалізація особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях. Цьому сприяє прийняття нового Закону України “Про вищу освіту”, який набрав чинності 06.09.2014 р. [1].

Фахова підготовка юриста була і є основною проблемою в системі педагогічної освіти. Особливої актуальності вона набула після входження України в Європейський освітній простір, що ставить перед вищими навчальними закладами вимоги до якісно нових засад підготовки майбутніх юристів.

Мета статті – розглянути сучасний стан підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та результатів анкетування працівників Державної пенітенціарної служби у Волинській області щодо з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” поняття “підготовка” подано як “запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичної діяльності” [2, с. 767].

Автори “Словника законодавчих і нормативних термінів” поняття “професійна підготовка” визначають як “здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальності” [3, с. 365].

Так, Д. В. Ягунова тлумачить поняття “пенітенціарна система” як “сукупність органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських інституцій, об'єднаних на інтегрально-функціональних засадах навколо центрального органу пенітенціарного управління, на який покладено обов'язки з вироблення та реалізації єдиної політики у сфері виконання кримінальних покарань, де всі органи й інституції взаємодіють у напрямі забезпечення суспільства шляхом ресоціалізації осіб, які відбувають або відбули кримінальні покарання” [4, с. 176].

“Короткий словник логіко-юридичних термінів” поняття “юрист” визначає як “спеціаліст професіонал, який отримав повний набір юридичних знань, вмінь та навичок в відповідності з державним стандартом має право займати визначні посади в сфері юридичної практики, тобто займатися юридичною практичною діяльністю” [5, с. 114].

Українська учена Н. Г. Калашник наголошує, що “сучасні підходи до кадрового забезпечення Державної кримінально-виконавчої служби України вимагають підготовки кваліфікованих фахівців, що мають не лише глибокі знання в галузі юриспруденції, педагогіки, психології, але й всебічно розвинутих, здатних творчо мислити, застосовувати європейські методи корекції поведінки засуджених” [6].

О. С. Третяк вважає, що “важливу роль у підготовці персоналу відіграє поєднання якості змісту навчального матеріалу з достатнім рівнем методики його викладання – це ті критерії, які дозволяють вирішувати основні завдання професійної підготовки” [7, с. 563].

На основі теоретичного аналізу юридичної та психолого-педагогічної літератури з’ясовано, що особливості організації професійної підготовки майбутнього юриста полягають у тому, що формування змісту, підбір методів, форм та засобів підготовки майбутнього юриста до професійної діяльності в пенітенціарній системі України залежать від певних вимог. Основні чинники, які слід враховувати під час організації процесу підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в Державній пенітенціарній службі України, це відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності майбутнього юриста відповідно до Європейських пенітенціарних правил.

З метою з’ясування особливостей підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України нами було проведено дослідження працівників Державної пенітенціарної служби у Волинській області за спеціально розробленою анкетною.

Варто зауважити, що саме в Державній пенітенціарній службі у Волинській області проходять практичну підготовку майбутні юристи та працюють випускники спеціальності “Правознавство”.

В анкетуванні взяв участь 61 респондент – працівник пенітенціарної служби, зокрема 14 працівників управління Державної пенітенціарної служби у Волинській області, 12 працівників Маневецької виправної колонії (№ 42), 10 працівників Ковельської виховної колонії, 9 працівників Луцького слідчого ізолятора, 8 працівників Цуманської виправної колонії (№ 84), 8 працівників підрозділів Кримінально-виконавчої інспекції Волинської області.

На запитання анкети “Наскільки Ви згодні з думкою, що підготовка юристів до Державної пенітенціарної служби України повинна здійснюватись як у відомчих вищих навчальних закладах, так і у інших вищих навчальних закладах?” відповіли, що повністю, – 62,55%; частково – 20,93%; ні – 14,44%; важко відповісти – 2,08% (рис. 1).

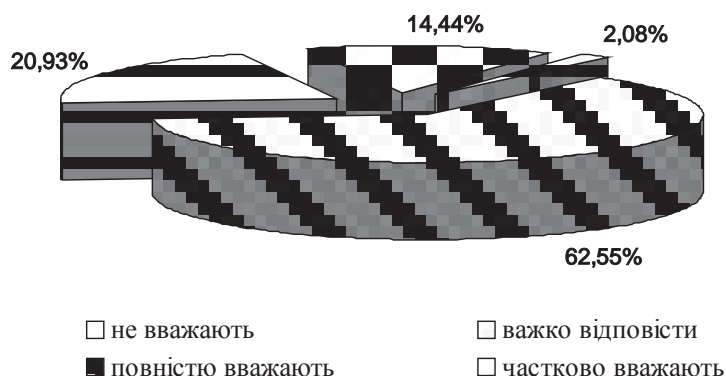
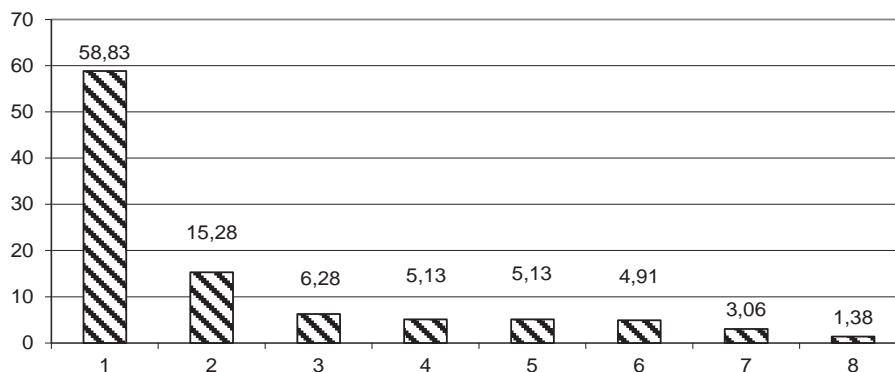

Рис. 1. Розподіл відповідей працівників, щодо підготовки юристів до Державної пенітенціарної служби України як у відомчих вищих навчальних закладах, так і в інших, (%)

Найбільше опитаних представників пенітенціарної служби, які стверджують про необхідність підготовки юристів до Державної пенітенціарної служби України як у відомчих вищих навчальних закладах, так і в інших, працює в управлінні Державної пенітенціарної служби у Волинській області (відповідно 100% опитаних).

Цікаво було дізнатись думку працівників Державної пенітенціарної служби у Волинській області, вивченню яких дисциплін слід віддавати особливу перевагу під час підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. Результати опитування свідчать про те, що слід приділяти особливу увагу вивченню дисциплін відповідно до їх внеску в підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України: кримінальне право (5,13%); кримінально-процесуальне право (6,28%); кримінально-виконавче право (58,83%); кримінологія (5,13%); криміналістика (3,06%); судова психіатрія (1,39%); актуальні проблеми кримінально-виконавчого права (15,28%); юридична клініка (4,91%) (рис. 2).

1 – кримінально-виконавче право; 2 – актуальні проблеми кримінально-виконавчого права; 3 – кримінально-процесуальне право; 4 – кримінальне право; 5 – кримінологія; 6 – юридична клініка; 7 – криміналістика; 8 – судова психіатрія

Рис. 2. Розподіл відповідей працівників державної пенітенціарної служби щодо дисциплін, яким слід віддавати перевагу під час підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, %

Слід зауважити, що найвищий показник серед працівників Державної пенітенціарної служби у Волинській області належить Цуманській виправній колонії (№ 84), які вважають, що під час підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України слід віддавати перевагу кримінально-виконавчому праву.

Висновки. Аналіз сучасного стану професійної підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, здійснений за результатами опитування 61 працівника Державної пенітенціарної служби України у Волинській області, у якій проходять практичну підготовку майбутні юристи, свідчить, що більшість, а саме 62,55% респондентів, згодні з тим, що підготовка юристів для Державної пенітенціарної служби України повинна здійснюватись як у відомчих вищих навчальних закладах, так і в інших. Водночас, відзначено, що слід під час підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України слід віддавати перевагу такій дисципліні, як кримінально-виконавче право (58,83% опитаних працівників).

Отже, проблема формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України є надзвичайно актуальною й потребує дода-

ткового дослідження. Оновлення змісту та використання ефективних форм і методів підготовки забезпечить формування готовності майбутнього юриста до професійної діяльності в Державній пенітенціарній службі, здатній застосовувати європейські методи корекції поведінки засуджених і забезпечувати ефективне функціонування національної правової системи виховання й суспільства загалом.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні інших аспектів процесу підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Список використаної літератури

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] / гол. ред. В. Т. Бусел ; ред.-лексик. В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв [та ін.]. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с. – Режим доступу: <http://www.slovnyk.net/>.
3. Словник законодавчих і нормативних термінів / уклад.: М. І. Іншин, І. М. Шопіна, Г. О. Якимов. – Київ : Прав. єдність, 2008. – 487 с.
4. Ягунов Д. В. Державна пенітенціарна служба України: деякі питання концептуального та термінологічного обґрунтування / Д. В. Ягунов // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. – Одеса, 2011. – Вип. 3 (47). – С. 252.
5. Короткий словник логіко-юридичних термінів / уклад. Л. А. Циганчук [та ін.]. – Рівне : Тетіс, 2005. – 116 с.
6. Калашник Н. Г. Впровадження Болонського процесу у систему підготовки працівників Державної кримінально-виконавчої служби України [Електронний ресурс] / Н. Г. Калашник // зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. націон. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Київ : ВІКНУ, 2009. – Вип. 20. – С. 216–220. – Режим доступу: <http://n-kalashnik.in.ua/stat/37-vprovadzhennya-bolonskogo-procesu-u-sistemu>.
7. Третяк О. С. Педагогічна система підготовки пенітенціарного персоналу до проведення соціально-виховної роботи / О. С. Третяк // Державна пенітенціарна служба України: історія, сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України затвердженої Указом Президента України від 08.11.2012 р. № 631 : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28–29 березня 2013 р.). – Київ : Державна пенітенціарна служба України, 2013. – 620 с.

Стаття надійшла до редакції 07.08.2014.

Ситовская Л. В. Особенности подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины

В статье осуществлен теоретический анализ психолого-педагогической литературы и результатов анкетирования работников Государственной пенитенциарной службы в Волынской области относительно современного состояния подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины. Выяснено, в каких именно учебных заведениях должна осуществляться подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины и изучению каких дисциплин следует предоставлять преимущество в процессе их учебы. Определены пути усовершенствования профессиональной подготовки отмеченных специалистов.

Ключевые слова: подготовка, будущий юрист, профессиональная деятельность, пенитенциарная система, анкетирования.

Sitovska L. Peculiarities of Future Lawyers Training to the Professional Activity in the Penitentiary System of Ukraine

The article deals with the theoretical analysis of psychological and pedagogical literature and questionnaires results of the State Penitentiary Service employees in Volyn region, concerning the contemporary state of future lawyers training to the professional activity in the penitentiary

system of Ukraine. The questionnaires analysis results of the State Penitentiary Service employees in Volyn region towards their opinions about the preparation of future lawyers in higher educational establishments are given. It is mentioned in what educational establishments the future lawyers training to the professional activity in the penitentiary system of Ukraine must be carried out and what subjects of studying should be preferred in the process of their training. The improvement ways of professional training of above mentioned specialists are determined.

Preparation of future legal specialists for professional activity in the Ukrainian penitentiary system is the new trend of higher education in Ukraine.

Particularly today Ukraine needs lawyers with high-quality training, which foremost forms higher education institution.

To achieve the desired goal and fulfill targets the following methods were used: theoretical – analysis of the corresponding literature regarding the issues of the research, study of documents and legal materials which determine the content of preparation of future legal specialists for professional activity in the Ukrainian penitentiary system and method of analysis and synthesis of the search results in information systems to define the basic concepts of research and the structure of preparation of future legal specialists for professional activity in the Ukrainian penitentiary system.

Key words: *training, future lawyer, professional activity, penitentiary system, questionnaires.*